

Sosyal Çalışma Mesleği Açısından Ev Ziyaretlerinin Tarihi ve Gelişimi

The History and Development of Home Visits from the Perspective of the Social Work Profession

Özkan Bilgin^{1*}

¹ Dr. Öğr. Görevlisi, Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Gümüşhane, Türkiye, ozkanbilgin@gmail.com

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Öz: Ev ziyaretlerinin tarihi hayırseverlik yaklaşımı temelinde yoksullar için gerçekleştirilen yardımseverlik çalışmalarına dayanmaktadır. Hayır Kurumu Toplulukları tarafından yoksullara yardım etmek amacıyla gerçekleştirilen çalışmalarda yoksul bireylerin evlerine gerçekleştirilen bu ziyaretler “dostça ziyaretler” olarak adlandırılmıştır. Sosyal çalışma mesleğinin ortaya çıkışında ve bilimsel temellerinin atılmasında büyük bir öneme sahip olan “dostça ziyaretler”, sosyal çalışma mesleğinde ise “ev ziyaretleri” olarak adlandırılmıştır. Günümüzde modern sosyal çalışma uygulamalarında kullanılan ev ziyaretleri, Hayır Kurumu Toplulukları tarafından yoksul bireylerin evlerine gerçekleştirilen dostça ziyaretlerden farklı yaklaşım ve amaçlarla gerçekleştirilmektedir. Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen dostça ziyaretler, sosyal çalışma mesleğinin etik dönemlerinden ilk dönemi olan “ahlaki dönemin” özelliklerini yansıtmaktadır. Bu açıdan ev ziyaretlerinin tarihinin sosyal çalışma mesleğinin gelişimi ve etik dönüşümü açısından tartışılması da önemlidir. Geleneksel derleme yöntemi ile hazırlanan bu çalışmada Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen ev ziyaretleri sosyal çalışma mesleğinin tarihi ve etik yönelimi çerçevesinde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hayır kurumu toplulukları, dostça ziyaretler, ev ziyaretleri

Geliş Tarihi/Received: 08.12.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 09.02.2026
Yayınlanma Tarihi/ Available Online: 09.02.2026

Abstract: The history of home visits is based on charitable activities carried out for the poor, rooted in a philanthropic approach. In the efforts conducted by Charity Organisation Societies to assist the poor, visits made to the homes of impoverished individuals were referred to as “friendly visits.” These friendly visits, which were of great importance in the emergence of the social work profession and the establishment of its scientific foundations, have been termed “home visits” within the social work profession. Today, home visits used in modern social work practice are carried out with approaches and objectives different from the friendly visits previously conducted by Charity Organisation Societies to the homes of poor individuals. The friendly visits conducted by Charity Organisation Societies reflect the characteristics of the “moral period,” the first ethical era of the social work profession. From this perspective, discussing the history of home visits is also important in terms of the development and ethical transformation of the social work profession. In this study, prepared using the traditional review method, home visits conducted by Charity Organisation Societies will be discussed within the framework of the history and ethical orientation of the social work profession.

Keywords: Charity organisation society, friendly visits, home visits

1. Giriş

Sosyal çalışma mesleğinin bir bilim olarak gelişiminde kullandığı temel mesleki etkinliklerinden birisi olan “ev ziyaretleri (home visits)” sosyal çalışmada önemli bir yer tutmaktadır. Müracaatçılara evlerinde sosyal çalışma hizmetlerini sunmak genellikle sosyal çalışma mesleğinin ayırt edici özelliğini yansıtmaktadır (Allen ve Tracy, 2008, s. 125). Ev ziyaretleri, Hayır Kurumu Toplulukları (Charity Organisation Societies/COS) tarafından “dostça ziyaretler (friendly visitor)” adıyla gerçekleştirilen bir uygulama iken günümüzde sosyal çalışma mesleğinin “ev ziyaretleri” adıyla gerçekleştirdiği mesleki etkinlikler ile özdeşleştirilmiştir. Sosyal çalışma mesleğindeki tarihsel önemine ve mesleki uygulamaların önemli bir parçası olmasına rağmen ev ziyaretleri, birçok sosyal çalışma tarihçisi tarafından göz ardı edilmiştir (Holbrook, 1983, s. 113).

Ev ziyaretleri yoksulların ihtiyaç duyduğu malzemeleri sağlamak ve sorun yaşayan bireylere ihtiyaç duydukları destekleri sunmak amacıyla rutin olarak gerçekleştirilen dostça ziyaretler olarak sosyal çalışma mesleğinin çok eski mesleki tekniklerinden birisi olmuştur (Norris-Shortle ve Cohen, 1987, s. 54). Sosyal çalışma mesleğinde uzun bir süredir değerlendirme ve karar alma süreçlerinde anahtar bir misyonu bulunmasına rağmen ev ziyaretleri hak ettiği değeri görememiş, bilimsel araştırmalara yeterince konu edilmemiş ve yeterli düzeyde kuramsallaştırılmamıştır (Saltiel ve Lakey, 2020, s. 37). Ev ziyaretlerinin sosyal çalışma alanında gerçekleştirilecek çalışmalara konu olması, ev ziyaretlerinin tarihsel önemini vurgulayarak sosyal çalışma mesleği açısından önemini ortaya koyacaktır.

Ev ziyaretlerinin sosyal çalışma literatüründe göz ardı edilmesinin nedeni bilimsel paradigma değişimleriyle birlikte ortaya çıkan yeni yaklaşımların sosyal çalışma mesleğine etki etmesi ile açıklanabilir. Örneğin; sosyal reform hareketi 1920’li yılların başında gücünü kaybetmeye başladığında, özellikle 1920 ve 1950 yılları arasında Sigmund Freud tarafından geliştirilen psikoanalitik düşüncenin etkisi sosyal çalışma mesleğinde de hissedilmeye başlanmıştır. Bu etki özellikle birey üzerinde etkisi bulunan sosyal çevre ve yapısal özelliklerin eski önemini kaybetmesine neden olmuştur. Kişilik üzerinde sosyal ve durumsal özelliklerden ziyade bireysel özellikleri vurgulayan Freud’un kişilik kuramı, sosyal çalışmacıların klinik temelli hizmetlere yönelmesine neden olmuştur (Wasik ve Bryant, 2001, s. 9). Sosyal çalışmacıların sosyal ve ekonomik şartların müracaatçılar üzerindeki etkisini daha az düzeyde değerlendirmeye dahil ettiği bu dönem ev ziyaretleri etkinliğinin zayıfladığı bir dönemdir. Freud’un psikodinamik yaklaşımı, bireyin yaşadığı davranışsal ve ruhsal sorunlar üzerinde erken çocukluk dönemi yaşantıların, içsel çatışmaların ve savunma mekanizmalarının önemini vurgulamıştır. Bu dönemde profesyonel ruh sağlığı uygulayıcıları arasında yer edinmeye başlayan sosyal çalışmacılar klinik temelli uygulamalara yönelerek daha çok ofis temelli uygulamalar gerçekleştirmeye yönelmiştir. Bireyin ruh sağlığı ve kişilik süreçleri üzerindeki vurgu sosyal çalışmacıların sosyal ve ekonomik şartları göz ardı etmelerine neden olmuştur. Sonuç olarak sosyal çalışmacılar gerçekleştirecekleri ev ziyaretleri aracılığıyla birey üzerinde etki yaratan sosyal ve ekonomik şartları değerlendirmeye daha az ihtiyaç duymuştur.

Sosyal çalışmanın mesleki uygulamalarında ev ziyaretleri tekniğine verilen önemin azalmasına neden olan psikoanalitik düşünce “çevresi içinde birey (person in environment)” yaklaşımının mesleğin ayırt edici bir özelliği olarak ön plana çıkmasıyla birlikte yeniden önem kazanmaya başlamıştır. Çevresi içinde birey yaklaşımı bireylerin yaşadığı problemleri; kişilik özellikleri ve yaşamlarındaki gelişim aşamaları gibi “bireysel faktörler” ve kaynaklara erişiminin önündeki çevresel engeller gibi “durumsal faktörlerle” açıklamaktadır. Bu yaklaşım bireylerin çevresi içinde yaşadığı problemlerin anlaşılmasında bireysel ve çevresel faktörler arasında bir ayrım yapılmaksızın her iki durumun bir sentezini yapmaktadır (Dorfman, 2022, s. 37). Sosyal çalışma mesleğinde ev ziyaretlerinin önemini yeniden gündeme taşıyan bu yaklaşım aynı zamanda sosyal çalışma mesleğinin sosyal hizmet alanında uygulamalar gerçekleştiren diğer profesyonellerden ayırt edici yanlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Sosyal çalışmacılara

bireyleri çevresi içinde değerlendirme fırsatı sunan ev ziyaretleri, sosyal çalışmacıların yeniden ofis dışına çıkarak bireye etki eden çevresel ve ekonomik faktörleri değerlendirebilmesine ve bütüncül bir değerlendirme yapmasına olanak tanımıştır. Sosyal çalışmacılar gerçekleştirdikleri bütüncül değerlendirmelerden hareketle mesleki müdahalelerinde klinik temelli uygulamaların yanı sıra grupla çalışma ve toplumla çalışma uygulamaları gerçekleştirmeye başlamıştır. Bu çalışmalar kapsamında sosyal eylem yoluyla toplum kalkınması ve topluluk organizasyonu, savunuculuk çalışmaları, vaka yönetimi, krize müdahale, eğitim ve terapi grupları şeklinde grup çalışmaları uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Bu açıdan ev ziyaretleri tekniği, sosyal çalışmacıların mesleki rollerinin farklılaşmasına ve zenginleşmesine zemin hazırlamıştır.

Günümüzde sosyal çalışma uygulamalarında çevresi içinde birey yaklaşımı çerçevesinde gerçekleştirilen ev ziyaretleri, sosyal çalışma alanındaki mesleki uygulamalarda yeniden önem kazanan mesleki tekniklerden birisi haline gelmiştir. Bu doğrultuda sosyal çalışma mesleğindeki temel mesleki tekniklerden birisi olarak tanımlanan ev ziyaretlerinin (Watts ve Hodgson, 2019, s. 43) tarihsel açıdan tartışılması sosyal çalışma literatürü açısından önemli bir konudur. Hazırlanan bu çalışmada; Hayır Kurumu Toplulukları ve dostça ziyaretler, sosyal çalışma mesleğinin gelişimi açısından ev ziyaretleri ve dostça ziyaretlerde etik yönelim konuları tartışılacaktır. Çalışmanın sosyal çalışma alanında ev ziyaretleri tekniğinin öneminin vurgulanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Hayır Kurumu Toplulukları ve Dostça Ziyaretler

Ev ziyaretlerinin tarihi ve gelişimi incelendiğinde Hayır Kurumu Toplulukları bünyesindeki gönüllüler tarafından gerçekleştirilen dostça ziyaretlerin bu konudaki ilk uygulamalar olduğu görülmektedir. Bu açıdan Hayır Kurumu Toplulukları tarafından hayırseverlik yaklaşımına dayalı olarak gerçekleştirilen dostça ziyaretler ev ziyaretlerinin ortaya çıkışında anahtar bir rol oynamaktadır.

1870'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan ekonomik kriz nedeniyle artan işsizlik ve sosyal yardım faturaları yardım kurulu derneklerinin kurulması ile sonuçlanmış ve kısa süre içerisinde hızla yayılarak büyük bir katılımcı kitlesine ulaşmıştır (Lubove, 1965, s. 2). 1800'lü yılların sonlarında Hayır Kurumu Toplulukları'ndaki gönüllüler tarafından gerçekleştirilen ev ziyaretleri dostça ziyaretler olarak adlandırılmıştır (Richmond, 1899, aktaran Allen ve Tracy, 2004, s.128). Hayır Kurumu Toplulukları'nın yönetim biçimleri ve organizasyonlarında farklılıklar bulunsa da dostane ziyaretler hayırseverlik planlarının merkezinde yer alan faaliyetler olmuştur. Muhafazakâr orta sınıfın kentlerdeki toplumsal kontrolünün bir aracını temsil eden yardım kuruluşları ve gönüllü ziyaretler, büyük şehirlerde giderek artan yoksulluğun lanetine karşı uygarlaşmanın tek umudu olarak görülmüştür (Lubove, 1965, s. 4). Hayır Kurumu Toplulukları'nın yapısının temel taşı evlere ziyaretler gerçekleştiren dost ziyaretçiler olmuştur. Hayır Kurumu Toplulukları yöneticileri tarafından atanan dost ziyaretçi gönüllüler; gecekondu da yaşayan aileleri her hafta ziyaret eden, orta veya üst sınıftan olan genellikle kadın gönüllülerden oluşturulmuştur (Boyer ve Boyer, 1992, s. 150). Ancak ev ziyaretleri tarihsel açıdan değerlendirildiğinde çeşitli amaçlarla gerçekleştirildiği görülmektedir. Ailelerle kurulan kalıcı bir dostluk ilişkisi olarak devam ettirilen dostça ziyaretler, zamanla yerini Hayır Kurumu Toplulukları'nın ücretli çalışanlarına bırakmıştır. Çalışanlar, başvuruları araştırmak ve yardıma ihtiyacı olanları tespit ederek ihtiyaç duydukları hizmetlere yönlendirmek için ev ziyaretlerini gerçekleştirmiştir (Hancock ve Pelton, 1989, s. 21).

Sosyal çalışma mesleğinin öncüsü olarak kabul edilen Mary E. Richmond tarafından ilk baskısı 1899 yılında yapılan Hayır Kurumu Toplulukları'nın çalışanları için "Yoksullar Arasında Dostça Ziyaretler" isimli bir kitap yayınlanmıştır. Mary E. Richmond; yoksullar arasında gerçekleştirilecek dostça ziyaretler yoluyla yoksul bireylerin aile geçmişleri hakkında doğru bilgiler edinerek ev ve aile üyeleri arasındaki ilişkiler konusunda gözlem yaparak yoksullar hakkındaki gerçek bilgilere ulaşmayı

amaçlamıştır. Bu gerçeklere ulaşmada ev ve çevre değerli bir bilgi kaynağı olarak görülmüştür (Juhila vd., 2016, s. 105).

Mary E. Richmond (1903) Yoksullar Arasında Dostça Ziyaretler isimli kitabında evrensel düzeyde dostane ziyaretler gerçekleştiren kişiler için birkaç öneride bulunmuştur. Bunlar şu şekilde sıralanmıştır:

1. Dost canlısı ziyaretçi herhangi bir zorlama yapmadan tüm aile fertlerinin güvenini kazanmalıdır.
2. Ziyaretçinin amacı ailenin durumunu iyileştirmektir.
3. Yoksullar hakkında gerçekleri toplamadan çaba harcamak, tohum ekmeden toprağı kazmaya benzemektedir.
4. Yaşanan sorunların nedenlerini ortadan kaldırabilmek için büyük bir sabra ihtiyaç duyulmaktadır.
5. Başarılı olmak istiyorsak diğer hayırseverlerle iş birliği yapmamız gerekmektedir.
6. Dostane ziyaret kapsamındaki planlar sadece kendi geçimimizi sağlamaya yönelik planlar değildir.
7. Dost canlısı ziyaretçiler olarak görevimiz son derece kişisel bir iştir ve diğer hayır kurumlarından farklı olarak bunu tek başımıza yapmak en iyisidir (s. 182).

Hayırseverlik yaklaşımı 19. yüzyılda bilimsel bir yönelimle eyleme geçerek kaynakların verimli bir şekilde organize edilmesini ve akılcıca kullanılmasını amaçlamıştır. Hayır Kurumu Toplulukları'nın eylemlerinin bilimsel teori ve uygulamalara sıkı sıkıya bağlı olduğu ifade edilmiştir. Hayır Kurumu Toplulukları'nın önde gelen liderleri hayırseverliği salt duygusallık ve kişisel tatminden ayırıştırarak kalıcı bir refahın sağlanmasını amaçlamıştır (Lubove, 1965, s. 5). Hayır Kurumu Toplulukları, bilimsel hayırseverlik sloganıyla karakterize edilmiş ve yardım başvurularının dikkatli bir şekilde incelenerek merkezi kayıt prosedürünün geliştirilmesini ve yardım kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanmasını gerekli görmüştür. Bu amaçla tekerrür eden yardımların engellenmesi için farklı hayır kurumlarının organize edilmesi gerektiği düşünülmüştür. Yoksullar hak eden ve hak etmeyen yoksullar olarak iki temel kategoriye ayrılmıştır. Hak etmeyen yoksulların kamu kurumlarına görünür bir şekilde başvurup yardım talep etmeleri gerekirken; hak eden yoksulların Hayır Kurumu Toplulukları'nın sponsorları tarafından kendi evlerinde özel olarak desteklenmesi sağlanmıştır (Gitterman vd., 2021, s. 10).

Hayır Kurumu Toplulukları sadaka vermenin bireyin bağımsızlık dürtüsünü yok edeceğini düşündüğünden yardımların bağımlılığı teşvik etmeyecek şekilde sunulması gerektiğini vurgulamıştır. Bu düşünce doğrultusunda dostça ziyaretler bir araç olarak kullanılmıştır (Gitterman vd., 2021, s. 10). Hayır Kurumu Toplulukları'nın dostça ziyaretlerde kurduğu ilişki biçimlerindeki amaç kentlerin yok ettiği doğal ilişkileri yeniden tesis etmek olmuştur (Lubove, 1965, s. 14). Orta ve üst sınıf değerlerine sahip olan dost ziyaretçiler, yoksullar için örnek alınabilecek bir rol model oluşturmuştur (Gitterman vd., 2021, s.10). Hayırseverlik çalışmalarında arzu edilen ilişki biçiminin profesyonel bir ilişki olmaktan ziyade dostça bir ilişki olması veya komşuluk ilişkisi şeklinde oluşturulması istenmiştir (Lubove, 1965, s. 14).

Ev ziyaretçilerinin hem bir araştırmacı hem de bir arkadaş gibi olması gerektiği düşünülmüştür. Müracaatçıların hayatlarında mahrem ayrıntılara girerken güven uyandırılarak sıcak davranmaları gerektiği vurgulanmıştır. İyi niyetli misafirler olarak karşılanması gereken dost ziyaretçiler aracılığıyla aynı zamanda büyük bir sosyal sorun haline gelen sınıflar arası uçurumu temas yoluyla azaltmayı amaçlamıştır. Hayır Kurumu Toplulukları'ndaki gönüllüler tarafından gerçekleştirilen dostça ziyaretlerde çeşitli sorunlar deneyimlenmiştir. Yardım kuruluşları en önemli amaçlarını yoksulları

yeniden bağımsızlığına kavuşturmak olarak ifade etse de uyguladıkları yöntem bağımlılığı öğretmiştir. Çünkü dostça ziyaretler yalnızca dışsal bir saygı gösterisi olarak rahatlamayı sağlamış, artan bağımlılık sürekli desteğin bir bedeli olarak yansımış ve yoksullara yoksul olmak öğretilmiştir (Katz, 1996, s. 99).

Hayır kuruluşları insan doğasını tembelliğe yatkın olarak görerek onlarda yaratılacak sadaka umudunun çalışma teşvikini sağlamayacağı düşünülmüştür. Bu düşünceden sapmanın kalıcı bir yoksul sınıfı oluşması şeklinde toplumsal bir yozlaşmaya yol açacağı ve çaba harcamadan geçinen insanların asalak haline gelerek güçlerini kaybedeceği belirtilmiştir. Ancak 20. yüzyılın başlarında sosyal reformcuların güçlü çevresel vurguları Hayır Kurumu Toplulukları'nın sunduğu yardımlarla ilgili olumsuz ahlaki sonuçlara dair takıntılı endişelerin değişmesine yol açmıştır (Lubove, 1965, s. 8). Eleştirilerle karşı karşıya kalan yardım kuruluşları yoksulların başarısızlıklarıyla meşgul olmalarını azaltarak çevresel faktörlere daha fazla dikkat çekmeye başlamıştır. 1890'lı yıllarda yardım kuruluşları dost canlısı ziyaretçileri yalnızca bireysel düzeydeki ahlaki yükselişi değil aynı zamanda çocuk işçiliğine, çalışma koşullarının kötü olduğu işyerlerine ve endüstriyel sistemin diğer sömürücü yönlerine karşı kamuoyunun duyarlılığını yönlendirmenin bir aracı olarak tasvir etmiştir (Boyer ve Boyer, 1992, s. 158).

Hayır Kurumu Toplulukları bünyesinde görev yapan gönüllüler tarafından hayırseverlik yaklaşımı temelinde gerçekleştirilen bir uygulama olan dostça ziyaretler, yoksullara yardım etmek amacıyla gerçekleştirilen faaliyetler olarak ortaya çıkmıştır. Yoksullara yardım etmenin bir aracı olarak kullanılan dostça ziyaretler zamanla Hayır Kurumu Toplulukları bünyesinde çalışan ücretli çalışanlar tarafından gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Yoksullara yardım sürecinde bağımlılık kazandırma endişesi taşıyan Hayır Kurumu Toplulukları yardım sürecinin profesyonel temeller üzerinde gerçekleştirilmesi gerektiği ihtiyacını hissetmiştir. Dostça ziyaretlerde ziyaretçilerin yoksullarla kuracağı ilişkinin gücüne inanan Hayır Kurumu Toplulukları, yoksul bireylere rol model olunarak sorunlarının çözüleceğine ve sınıflar arası temasın sağlanacağına inanmışlardır. Dostça ziyaretlerde beklenen sonuçları elde edemeyen Hayır Kurumu Toplulukları dostça ziyaretlerin artan kullanımına karşılık profesyonel ilkeler ışığında gerçekleştirilmesi ihtiyacını duymuştur. Dostça ziyaretlerin Hayır Kurumu Toplulukları bünyesinde görev yapan gönüllüler yerine ücretli çalışanlar tarafından gerçekleştirilmeye başlanması ve Mary E. Richmond tarafından "Yoksullar Arasında Dostça Ziyaretler" isimli çalışmanın yayınlanması, dostça ziyaretler konusunda profesyonel uygulamalara duyulan ihtiyacı yansıtmaktadır. Bu ihtiyaç dostça ziyaretlerle sosyal çalışma mesleği arasındaki ilişkinin tarihsel önemini barındırmaktadır.

3. Sosyal Çalışma Mesleğinin Gelişimi Açısından Ev Ziyaretleri

Sosyal çalışma mesleği tarihsel olarak sosyal refah alanında dezavantajlı gruplarla yapılan geleneksel çalışmalara dayanmaktadır (Wilensky ve Lebeaux, 1958, s. 287). Sosyal çalışma mesleğinin gelişim aşamasında dostça ziyaretler olarak adlandırılan ev ziyaretleri, mesleğin bütünleştirici bir parçası olarak görülmüştür. Dostça ziyaretler kapsamında müracaatçıların evlerine gidilerek yaşam koşulları ve evin içinde bulunduğu durum değerlendirilmiştir. Müracaatçının yaşam koşullarını gözlemleyerek ihtiyaç duyulan bilgilerin toplanması bir değerlendirme aracı olarak kullanılmıştır (Balgopal vd., 2014, s. 65). Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen dostça ziyaretlerin bilimsel bir temelde gerçekleştirilmesine duyulan ihtiyaç sosyal çalışma mesleğinin sahneye çıkışı ile sonuçlanmıştır.

Sosyal çalışma eğitimi, bir mesleğin uygulayıcılarını meslekten olmayanlardan ayıran profesyonelliği sağlamaktadır. 20. yüzyılın başlarında sosyal çalışmacıların örgün eğitim ve deneyim ile mesleki becerilerini edindiklerine dair artan inanç profesyonel kimliğin ortaya çıkışını açıklamada önemli bir faktör olmuştur. Bu gelişmede Hayır Kurumu Toplulukları da önemli bir rol oynamıştır. Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen ziyaretlerde ahlaki iyileştirmeye vurgu yapılması ve bireylerin değerli/değersiz, yoksul, alkolik gibi kaba sınıflandırmalara maruz bırakılmasından dolayı yeni bir yaklaşım ihtiyacı hissedilmiştir. Her vakanın geçmişinin araştırılması ve içinde bulunduğu duruma yol açan faktörlerin keşfedilmesi gerektiği düşünülmüştür. Bu süreçte oluşturulacak vaka kayıtlarının

yalnızca çalışılan vaka için değil gelecekteki vaka çalışmalarında da yol gösterici bir zemin sağlaması amaçlanmıştır. Çünkü hayırseverlik çalışmalarındaki hataların birçoğunun yanlış bilgi edinmekten ya da bilgi eksikliğinden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır (Lubove, 1965, s. 19).

19. yüzyılın sonlarında ivme kazanan Hayır Kurumu Toplulukları hareketi modern sosyal çalışmanın öncü uygulamaları olarak kabul edilmektedir (Hancock ve Pelton, 1989, s. 21). 1883'te Amerika Birleşik Devletleri'nde New York Şehri Hayırseverlik Kuruluşları Derneği tarafından kentlerde yaşayan özellikle hasta ve yoksul bireylerin kurumsal bakım ihtiyacının karşılanması ve ihtiyaç duyduğu desteğin sunulması konusunda yardım kuruluşları tarafından gerçekleştirilen ev ziyaretlerinde gönüllülere rehberlik etmek amacıyla bir el kitabı yayınlamıştır (Wasik ve Bryant, 2001, s. 6). New York Hayırseverlik Kuruluşu Topluluğu 1898 yılında "Hayırseverlik Yaz Okulu"nu kurarak resmi sosyal çalışma eğitimini başlatmıştır (Lubove, 1965, s. 19). 1905 yılında Richard Cabot Massachusetts General Hospital (Massachusetts Genel Hastanesi)'da sosyal çalışmacıları tam zamanlı olarak göreve başlatmış ve hastaların hanelerine gerçekleştirilecek ev ziyaretleri ile yaşam koşullarının fiziksel açıdan uygun olup olmadığının araştırılmasını, sosyal ve ekonomik açıdan hastanın ve ailenin durumu hakkında bilgi edinilmesini istemiştir (Cabot, 1919; aktaran Hancock ve Pelton, 1989, s. 22). Dostça ziyaretlerin profesyonel olarak yürütülmesi amacıyla gerçekleştirilen bu düzenlemeler "ev ziyareti" kavramının doğuşunu ve ev ziyaretlerinin profesyonel bir meslek olarak ortaya çıkan "sosyal çalışmacılar" tarafından gerçekleştirilmesini sağlamıştır. Ev ziyaretlerinin profesyonel bir şekilde kullanımına dayalı olarak sosyal çalışmanın bilim olarak gelişmesi yalnızca Hayır Kurumu Toplulukları ve hastanelerde gerçekleştirilen çalışmalarla sınırlı kalmamıştır.

1900'lü yılların başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde okullarda başlayan misafir öğretmen uygulamaları ile okul sosyal çalışmasının öncüsü olan uygulamalar gerçekleştirilmiştir. 20. yüzyılda anadili İngilizce olmayan göçmen aileler ve çocuklarına yönelik ev ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Ev ziyaretleri aracılığıyla ailelerle çalışmalar gerçekleştirilerek çocukların davranış güçlükleri ve akademik problemleri okul temelli müdahalelerle çözülmeye çalışılmıştır (Wasik ve Bryant, 2001, s. 7). Okullarda çocuklarla ilgili yaşanan sorunların çözülmesinde ev ziyaretlerinin sosyal çalışmacılar tarafından gerçekleştirilmesi, ev ziyaretleri temelinde okul sosyal çalışmasının ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Ev ziyaretlerine sağlık alanında gerçekleştirilen uygulamalarda da ihtiyaç duyulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1970'li yıllarda anne ve çocuk sağlığına karşı artan ilgi, ev ziyaretlerinin önemini arttıran bir faktör olmuştur. Bununla birlikte yine sağlık alanında yaygın olmamakla birlikte ruh sağlığı uzmanı olan psikiyatristler de ailelerle kendi ev ortamlarında buluşarak yardım sağlamanın avantajlarını fark etmiştir. Sağlık alanındaki çalışmalarda doktorlar yaşlı ve yolculuk yapmaları zor olan hasta bireylere ev ziyaretleri gerçekleştirilmesine olan ihtiyaca dikkat çekmiştir (Wasik ve Bryant, 2001, s. 13).

Sosyal vaka çalışması yaklaşımı ev ziyaretlerinin bilimsel bir temele oturtularak sosyal çalışma mesleğinin profesyonel uygulamaları kapsamında gerçekleştirilmesi açısından önemli gelişmeler arasında yer almaktadır. Mary E. Richmond, sosyal vaka çalışması yaklaşımını ortaya koyarak ev ziyaretlerini karakterize eden dini yaklaşım ilkelerinin aksine bilimsel bir uygulama çerçevesini vurgulamıştır. Ev ziyaretlerinde birey ve aileler hakkında toplanan bilgilerin sosyal açıdan bilimsel kanıt olarak kabul edilebileceğini sistematik bir şekilde tasarlamıştır. Onun bu yaklaşımı sosyal çalışmacılar tarafından kabul edilip uygulanan temel bir bilimsel yöntem haline gelmiştir (Winter ve Cree, 2016, s. 1181). Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen dostça ziyaretlerde yoksulluğun etkilediği birey ve aileler gözlemlenerek nedenlerinin anlaşılmasına önem verilmiştir. Bu gözlemlerde zorluk içerisindeki insanların davranışının anlaşılmasında pratik beceriler kullanılmıştır. Vaka çalışması, bu anlamda yoksulluk içerisinde doğmuş bireylerin anlaşılmasında başarısız uygulamaları kırmanın bir yöntemi olarak görülmüştür (Wilensky ve Lebeaux, 1958, s. 288).

Sosyal çalışma mesleği açısından geleneksel ev ziyaretleri; aciz durumda bulunan ve evden çıkamayan veya gönülsüz ve isteksiz olduğu için ofislere gelmeyi istemeyen müracaatçılara ulaşmak için gerçekleştirilen uygulamalarda önemli bir araç olmuştur. Ancak sosyal çalışma mesleğinin profesyonel olarak gelişimiyle birlikte ev ziyaretleri, müracaatçıların ailesi ve sosyal çevresi içerisinde değerlendirilmesi ve bu bağlam içerisinde mesleki çalışmalarını gerçekleştirmesi amacıyla kullanılmaya başlanmıştır (Norris-Shortle ve Cohen, 1987, s. 54).

Ev ziyaretleri 20. yüzyılın başlarına kadar kamu kurumlarının yaygın ve organize bir parçası değilken sonraki dönemlerde özellikle sağlık, eğitim ve sosyal hizmetler gibi insani hizmetlerin üç temel alanında başlıca hizmet sunum aracı olarak gelişmiştir (Wasik ve Bryant, 2001, s. 10). Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen uygulamalarda kullanılan dostça ziyaretlerin tarihsel süreç içerisindeki bu değişimi, sosyal çalışma mesleğinin bilim olarak ortaya çıkmasını ve ev ziyaretlerinin profesyonel olarak uygulanan temel bir mesleki teknik haline gelmesini sağlamıştır. Allen ve Tracy (2008, s. 129) sosyal çalışma alanında ev ziyaretleri tarihinde öne çıkan tarihsel süreci şu şekilde açıklamıştır:

Tablo 1

Ev Ziyaretleri Tarihinde Öne Çıkan Olaylar

Yıl	Eylem
1890'lı yıllar	Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen dostça ziyaretler.
1900'lü yıllar	Ev ziyareti gerçekleştiren öğretmenler ve okul irtibatlılarının ortaya çıkışı. Ayrıca Massachusetts Genel Hastanesi tarafından başlatılan ev ziyareti programı.
1949 yılı	St. Paul Aile Merkezi Projesi'nin ev temelli erken müdahale yaklaşımı.
1960'lı yıllar	Sosyal refah uygulamalarında ev ziyaretleri.
1970'li yıllar	Sosyal hizmetlerin gelir yardımından ayrılması.
1980'li yıllar	Aile Koruma ve Destek Servisi Programı (Kurum temelli müdahaleleri önleyerek aile temelli hizmet programların geliştirilmesi), Engellilerin Eğitimi Yasası Düzenlemeleri (Engelli ya da risk altındaki çocuklara aileleri yanında ve doğal ortamlarında müdahale edilmesi), Aile Temelli Hizmetler İçin Ulusal Kaynak Merkezi'nin Kurulması.
1990'lı yıllar	Ev temelli hizmetlerde büyüme (Evde sağlık hizmeti, yaşam sonu bakımı/hospis bakım, erken çocukluk dönemi müdahaleleri, gençler ve aileler için çok sistemli müdahaleler sunulması), Evlat Edinme ve Koruyucu Aile Sistemleri.
2000'li yıllar	Güvenli ve İstikrarlı Ailelerin Teşvik Edilmesi Düzenlemesi (Çocuğun güvenliği, refahı ve kalıcılığına odaklanma).

(Kaynak: Allen ve Tracy, 2008, s.129'dan direkt olarak aktarılmıştır.)

Allen ve Tracy (2008) tarafından yukarıda sunulan bilgilerden de anlaşılacağı üzere dostça ziyaretlerin eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler alanında sunulan hizmetlerin temel bir aracı haline geldiği görülmektedir. Bu gelişmeler ev ziyaretlerinin bilimsel teknik ve yöntemlerle gerçekleştirilmesine zemin hazırlayan aşamalar olarak değerlendirilebilir. Ev ziyaretleri aynı zamanda 21. yüzyılda refah devletlerinin gelişimiyle eşgüdümlü olarak bireylerin iyilik halinin sağlanmasında sosyal hizmetlerin sunumunun temel bir aracı haline gelmiştir. Günümüzde sosyal hizmetlerin sunumunda görev alan başta sosyal çalışmacılar olmak üzere sosyal hizmetler alanında görev yapan diğer uzmanlar tarafından ev ziyaretleri sıklıkla kullanılan bir mesleki teknik olmuştur.

4. Dostça Ziyaretlerde Etik Yönelim

Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen dostça ziyaretler sosyal çalışma mesleği açısından bir dizi tartışmayı içermektedir. Sosyal çalışma mesleği 19. yüzyılın sonlarında bir meslek olarak tanınmaya başlamıştır. Sosyal çalışma mesleğinin ortaya çıktığı ilk döneminde mesleki etiğe ya da sosyal çalışmacıların etik anlayışına odaklanmak yerine hizmet sunulan müracaatçı gruplarına odaklanılmıştır. Sosyal çalışmada mesleki etiğin tarihsel açıdan dönüşümü incelendiğinde sosyal çalışma etiğinin dört döneme ayrıldığı görülmektedir. Bu dönemler; (1) ahlaki dönem, (2) değerler dönemi, (3) etik kuram ve karar verme dönemi, (4) etik standartlar ve risk yönetimi dönemidir (Reamer, 2017, s. 21). Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen dostça ziyaretlerin sosyal çalışma mesleğinin erken dönem mesleki etik yönelimi olan “ahlaki döneminin” özelliklerini yansıttığı görülmektedir. Bu dönem müracaatçıların ahlaki özelliklerine vurgu yapılan bir dönemdir. Müracaatçıların içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik koşulların ahlaki özellikleriyle ilişkili olduğu kabul edilmektedir. Sosyal çalışmacıların çalışmalarının odak noktası müracaatçıların ahlaki yapısına vurgu yapılması ve bu yapıda bir dönüşüm sağlanmasıdır.

Hayır Kurumu Toplulukları'nın vakalara bireysel düzeyde odaklanmaları ve ahlaki yönlerine vurgu yapmaları sosyal eyleme geçme olasılıklarını engellemiştir (Lubove, 1965, s. 11). Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen dostça ziyaretler dinsel bir anlayışla oluşturulan ve olumsuz bir anlamda kullanılan ahlakçı ya da diğer adıyla paternalist bir değer temeli ile gerçekleştirilmiştir. Paternalistik yönelim; toplumu oluşturan kurumlar içerisindeki kararların rehber olarak kabul edilen bir üst birim ya da yönetici tarafından alınmasını kabul etmektedir. Bu yönelim 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl boyunca Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen başta dostça ziyaretler olmak üzere diğer tüm faaliyetlerde belirgin olmuştur. Bu yönelim ile bireylerin ahlaki yanlarının güçlendirilmesi amaçlanmıştır (Reamer, 2017, s. 34).

Toplum tarafından bilimsel zeminde gerçekleştirilen hayırseverlik çalışmaları ve gönüllü hizmetler arasında herhangi bir uyumsuzluk görülmemiştir. Her iki taraf için temel amaç gönüllülerin katılımı ile yoksulluğun önlenmesi ve içinde bulunulan olumsuz durumun iyileştirilmesidir. Bilimsel zeminde sunulmaya çalışılan hayırseverliğin kişisel hizmeti onu sadaka sunulmasından ayırmıştır. Hayırseverlik yaklaşımının klasik bir ifadesi olan sadaka sunmayı reddeden Hayır Kurumu Toplulukları, kişisel ilişki kurmanın önemine vurgu yapmıştır. Bu düşünceye göre etkin hayırseverlik; sosyal reform değil bir karakter yenilenmesi süreci şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım kapsamında gerçekleştirilen ev ziyaretleri orta sınıfın başarılı, eğitilmiş ve kültürlü temsilcilerinin doğrudan birey ve aile üzerindeki etkisini içermiştir (Lubove, 1965, s. 12).

Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen ev ziyaretlerinde yoksulluğun herhangi bir ekonomik yardım veya hizmetlere erişimi sağlama ile ortadan kaldırılabileceği düşünülmemiştir. Bireylerin yaşadığı yoksulluğun bireysel başarısızlıklar ve karakter kusurlarının sonucu olduğuna inanılmıştır (Weiss, 1993, s. 115). Dost canlısı ziyaretlerde ziyaretçinin yavaş yavaş ortaya çıkan kişiliği, yoksullukla savaşta kendi erdemlerini aktaracakları bir süreç olarak görülmüştür. Dost canlısı ziyaretçilerin amacı karakterde dönüşümler sağlamak için gerçek dostluğun manevi desteğini kullanmak ve doğru bir şekilde yaşamak için yoksulların içine yeni bir arzu yerleştirmek olmuştur (Boyer ve Boyer, 1992, s. 151).

Hayır Kurumu Toplulukları'nın liderleri gerçekleştirdikleri dostça ziyaretlerde genellikle orta sınıfa ait değerler olarak düşündükleri dürüstlük, tutumluluk ve dürüst çalışmanın onuru gibi erdemlere vurgu yaparak yoksulları kendi değer ve ahlaki standartlarına benzetmeyi amaçlamıştır (Boyer ve Boyer, 1992, s. 152). Hayır Kurumu Toplulukları tarafından gerçekleştirilen dostça ziyaretlerde birey ya da ailenin sosyal verimsizliğinin nedeni olan ahlaki kusurunun fark edilerek uygun bir rehberliğin

sunulması; Hayır Kurumu Toplulukları yoksulların tutumlarını, davranışlarını ve yaşam örüntülerini değiştirme güçleri konusundaki iyimserliğini yansıtmıştır (Lubove, 1965, s. 13).

Paternalist yaklaşım çerçevesinde hayırseverlik temelli uygulamalarda dostça ziyaretler gerçekleştirilerek yoksullukların sosyal ve ekonomik durumlarının iyileştirilmesi için yaşamlarına gerçekleştirilecek bir müdahale hedeflenmiştir. Bu müdahale dostane ziyaret gerçekleştirilenler için bir hak ve görev olarak görülmüştür. Kötü bir duruma sürüklenen ve kendi çıkarlarının farkında olmayan bireyler olgunlaşmamış kişiler olarak değerlendirilmiştir. Yaşamdaki temel becerilere dair olumlu örnekler sunabilecek ve rol model olabilecek bir kişinin tavsiyelerinden yoksun kalan bireylere ev ziyareti gerçekleştiren kişiler, bireylerin yaşadığı sorunların içinde bulundukları ahlaki eksikliklerden kaynaklandığını fark ettirerek bir rehber sağlamayı amaçlamıştır (Trattner, 1979, s. 85 aktaran Reamer, 2017, s. 34).

Hayır Kurumu Toplulukları tarafından zengin ve yoksul arasında arzu edilen ilişkiyi tanımlamak için kullanılan “dostça” ifadesi ziyaretçilerin üstünlüğü konusunda “eşit olduklarımıza karşı hayırsever olamayız” inancı ile eleştirilmiştir. Ancak dostça ziyaretlerin belirgin sınıf farklılıklarını ortadan kaldıracığı iddia edilmiştir. Dostça ziyaretlerin zengin ve yoksul sınıf arasındaki sürtüşmeleri ve yanlış anlaşılmalara azaltacağına inanılmıştır (Lubove, 1965, s. 14).

Ev ziyaretleri konusu çeşitli eleştiri ve tartışmalara sahne olan bir etkinlik olmuştur. Yardım kuruluşlarının vakaları araştırması ve her bir vakayı çevreleyen gerçekleri anlayabilme çabası konuya duygusal olarak bakanlar ile reform yanlıları tarafından şiddetli eleştiriler getirilmesine yol açmıştır (Lubove, 1965, s. 10). Ziyaretçilerden maddi yardım sunmalarından ziyade kişisel hizmet sağlamalarının beklenmesi ve müracaatçılar tarafından istenmeyen tavsiyelerde bulunulması bu eleştiriler arasında sayılmıştır (Weiss, 1993, s. 116). Post-yapısalcı yaklaşım perspektifinden yapılan değerlendirmede ev ziyaretlerinin sosyal kontrolün somutlaştırılmasını sağlayarak çözülmesi gereken sorunlardan ziyade sorunun varlığına katkı sağlayan bir uygulama olduğu ifade edilmiştir (Winter ve Cree, 2016, s. 1180). Dostça ziyaretlerde ziyaret edilenler; eşitlikten ziyade orta sınıf değerlerinden yoksun olmalarından kaynaklanan ahlaki ölçütlere göre bir karakter sapması içinde bulunan bireyler olarak görülmüştür. Dostça ziyaretlerin 20. yüzyılda azalmasının nedeni gerçekleştirilen bu ziyaretlerin toplumda bir bütünlük oluşturmaması ve orta sınıf temsilcilerini tatmin eden bir ilişki yaratamamasıdır (Lubove, 1965, s. 16).

Ev ziyaretlerine yönelik yapılan eleştirilerden bir diğeri müracaatçıların mahremiyetini ihlal etmesidir (Weiss, 1993, s. 116; Balgopal vd., 2014, s. 67). Özellikle kamu refahında görev yapan çalışanların müracaatçının vermiş olduğu bilgilerde dürüst olup olmadığını teyit etmek ve yardım sunan birimleri manipüle edip etmediğini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirdiği ev ziyaretleri, ev ziyaretlerinin cezalandırma niyetiyle gerçekleştirildiğinin ifade edilmesine neden olmuştur. Sosyal çalışmacıların soruşturmacı bir polis gibi yerine getirdiği ev ziyaretleri görevi müracaatçılar tarafından hoş karşılanmamış ve mesleğin toplum nezdindeki statüsü açısından olumsuz algıların oluşmasına neden olmuştur. Bu durum sosyal çalışmacıların mesleki uygulamalarında ev ziyaretlerinden uzaklaşmasına ve mesleki faaliyetlerini ofis temelli uygulamalarla gerçekleştirmeye itmiştir. Farklı müracaatçı gruplarıyla sınırsız bir çalışma potansiyeli sunan ev ziyaretleri ne yazık ki sosyal çalışma mesleğinin müdahale repertuarındaki eski önemini kaybetmeye başlamıştır (Balgopal vd., 2014, s. 67).

Ev ziyaretlerinin sosyal çalışma mesleği açısından tarihsel önemini ortaya koyan bu bilgiler dostça ziyaretler ve ev ziyaretleri konusunda iki farklı yapıyı ortaya koymaktadır. Sosyal çalışma mesleğinde kullanılan ev ziyaretleri tekniği Hayır Kurumu Toplulukları bünyesinde görev yapan gönüllüler tarafından gerçekleştirilen dostça ziyaretlere dayansa da profesyonel bir mesleki uygulama haline gelen ev ziyaretlerinin modern sosyal çalışma uygulamaları açısından farklı temeller üzerinde inşa edildiği

görölmektedir. Aşağıdaki tabloda literatür ışığında dostça ziyaretler ve ev ziyaretleri uygulamaları karşılaştırılmaktadır.

Tablo 2

Dostça Ziyaretler ve Ev Ziyaretleri Karşılaştırması

Dostça ziyaretler	Ev ziyaretleri
Sivil toplum kuruluşu olan Hayır Kurumu Toplulukları tarafından kullanılmıştır	Sosyal hizmet, sağlık ve eğitim hizmeti sunan kamu/özel kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları tarafından kullanılmaktadır
Gönüllüler ve ücretli çalışanlar tarafından gerçekleştirilmiştir	Sosyal çalışmacılar ve sosyal hizmet alanında faaliyet gösteren diğer profesyoneller tarafından gerçekleştirilmektedir
Hayırseverlik yaklaşımı temelinde kullanılmıştır	Hak temelli yaklaşım çerçevesinde kullanılmaktadır
Yoksulların orta ve üst sınıf ile teması sağlanmaya çalışılarak sınıflar arasındaki farklar ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır	Bireylerin yaşadığı sorunların nedenlerinin tespit edilmesi ve çözümler sunulması amacıyla gerçekleştirilmektedir
Yoksulluğun nedeni ahlaki yozlaşma olarak görüldüğünden bireylere rol model olmak amacıyla gerçekleştirilmiştir	Çevresi içinde birey yaklaşımı kapsamında bireyin yaşadığı sorunlara bireysel, çevresel ve ekonomik faktörlerin etkisi değerlendirilmektedir
Dostça ziyaretlerde bireylerin yaşadığı sorunların çözümünde bireysel çalışma, grupla çalışma ve toplumla çalışma teknikleri kullanılmamıştır	Ev ziyaretlerinde bireylerin yaşadığı sorunların çözümünde bireysel çalışma, grupla çalışma ve toplumla çalışma teknikleri kullanılmaktadır

(Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.)

5. Tartışma ve Sonuç

Hayır Kurumu Toplulukları'nın ev ziyaretlerinin gelişimindeki rolü oldukça önemlidir (Lubove, 1965, s. 18). Günümüzde sosyal çalışma mesleğinin ayırt edici mesleki tekniklerinden birisi olarak yerini alan ve sosyal çalışma alanında "çevresi içinde birey" yaklaşımındaki vurguya zemin hazırlayan ev ziyaretlerinin tarihi sosyal çalışma açısından önemlidir. Ev ziyaretlerinin gelişimi aynı zamanda sosyal çalışma mesleğinin bilimsel bir konuma ulaşma sürecini açıklamaktadır.

Sosyal çalışmacıların mesleki uygulamalarında savunmasız durumda bulunan bireylerin kendi yaşam alanlarındaki günlük rutinlerini değerlendirerek içinde bulunduğu durumu iyileştirme amacı taşıyan ev ziyaretleri toplum temelli bir çalışma tekniği olarak tanımlanmaktadır (Raitakari ve Berger, 2017, s. 103). Müracaatçıların yaşam alanına gerçekleştirilen bir ziyaret olan ev ziyaretleri kültürel normlar çerçevesinde evin mahremiyetine karşı saygılı olarak gözlem yapılmasını ve bilgi toplanmasını sağlayan profesyonel bir değerlendirme aracı olarak kullanılmaktadır (Juhila vd., 2016, s. 105). Müracaatçıya ait yaşam alanını incelemek sosyal çalışmacılara eşsiz bir bakış açısı sağlayarak müracaatçının içinde bulunduğu durum ve sahip olduğu kaynaklar hakkında yargıda bulunmasını sağlamaktadır (Holbrook, 1983, s. 113).

Ev ziyaretleri geçmişte olduğu gibi günümüzde de sosyal çalışma mesleği için hayati bir öneme sahiptir. Sosyal çalışmacılar bazı görüşmeleri kliniklerde, ofislerde veya hastanelerde gerçekleştirse de müracaatçı hakkında en gerçek bilgileri toplamanın yolu müracaatçının yaşadığı yere gitmektir. Özellikle yaşlı bireylerin yaşam koşullarının değerlendirilmesi ya da çocuk ihmali vakaları ile ilgili endişelerin araştırılmasında sosyal çalışmacıların merkezinde bulunan uygulama ev ziyaretleridir. Bu

uygulama sosyal çalışmacılara bireyleri doğal çevrelerinde değerlendirme imkânı sunmaktadır (Ferguson, 2008, s. 569).

Uluslararası literatürle karşılaştırıldığında “ev ziyaretleri” kavramının Türkiye’deki literatürde ve mesleki uygulamalarda kullanımı yönünden bazı farklılıklar bulunmaktadır. Literatürde “ev ziyaretleri” kavramı ile ifade edilen bu etkinlikten Türkiye’de sıklıkla “sosyal inceleme” kavramı ile bahsedilmektedir (Bilgin, 2023, s. 701). Sosyal inceleme kavramı ev ziyaretlerinden daha geniş bir anlamda kullanılsa da mesleki bir etkinlik olarak içerisinde ev ziyaretlerini de barındırmaktadır. Müracaatçıya ait yaşam alanlarını ziyaret eden sosyal çalışmacılar müracaatçının sahip olduğu sorunu değerlendirmek ve ihtiyaçlarını belirlemek için bilgi toplamaktadır. Ayrıca kurumlar tarafından sunulan hizmetlerin periyodik olarak değerlendirilmesinde de ev ziyaretleri gerçekleştirilmektedir.

Hizmet sunulan müracaatçı grubuna özgü olarak belirli amaçlarla gerçekleştirilen ev ziyaretleri; müracaatçının durumunun tespit edilmesi, yaşadığı sorunların nedenlerinin keşfedilmesi, müracaatçının sahip olduğu kaynakların değerlendirilmesi, sunulan hizmetlerin denetlenmesi, müracaatçının iyilik halinin sağlanması amacıyla psikososyal destek sunulması ve topluma uyumunun sağlanması gibi çeşitli amaçlarla gerçekleştirilebilmektedir. Bu açıdan ev ziyaretlerinin amacını sunulan hizmetlerin kapsamı ve hedef alınan müracaatçı grubu belirlemektedir. Uluslararası literatür incelendiğinde ev ziyaretleri eğitim alanında okul sosyal çalışmacıları tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda (Astor vd., 1998, s. 229), ailelerle gerçekleştirilen çalışmalarda (Howard ve Brooks-Gunn, 2009, s. 120), çocuk koruma alanında gerçekleştirilen çalışmalarda (Pink vd., 2022, s. 414; Stokes ve Schmidt, 2012, s. 87), ruh sağlığı alanında gerçekleştirilen çalışmalarda (Behrens, 1967, s. 371), ceza adalet sisteminde gerçekleştirilen çalışmalarda (Ahlin vd., 2013, s. 32), sağlık alanında gerçekleştirilen çalışmalarda (Fleisher vd., 2018, s. 1226) ve yaşlılık alanında gerçekleştirilen çalışmalarda (Behm vd., 2013, s. 2) kullanılmaktadır. Türkiye’deki uygulamalar açısından mevcut literatür incelendiğinde sosyal çalışma alanındaki ev ziyaretlerinin; çocuk koruma hizmetlerinde (Sağlam, 2016; Büber ve Taylan, 2023; Dursun ve Atamtürk, 2023; Mısırlı ve Akyüz, 2023; Arslan Şahbaz, 2024), evlat edinme hizmetlerinde (Karataş, 2020), adli sosyal hizmet alanında gerçekleştirilen uygulamalarda (Hepbenli, 2021; Erkoyuncu ve Özkan, 2025), suça sürüklenen çocuklarla yapılan çalışmalarda (Karataş ve Mavili, 2019; Zorbaz ve Bilge, 2019), intihar vakaları ile gerçekleştirilen çalışmalarda (Karataş, 2013), alkol ve madde bağımlılığı tedavi programlarındaki çalışmalarda (Şimşek vd., 2019; Şamar ve Buz, 2022), sosyal yardım uygulamalarında (Başer ve Kırlioğlu, 2020; Güç Çınar ve Kara, 2021; Aca, 2023; Taş ve Karataş, 2024), yaşlılarla gerçekleştirilen çalışmalarda (Sağlam, 2023), özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinde (Karataş vd., 2006), engelli evde bakım hizmetlerinde (Kuruhalil vd., 2020; Kök, 2023) ve ruhsal bozukluğu bulunan bireylerle yapılan çalışmalarda (Oral ve Tuncay, 2012; Derin vd., 2019) kullanıldığı görülmektedir.

Ev ziyaretlerinin tarihi ve gelişimi sosyal çalışma mesleğiyle birlikte gelişme göstermesine rağmen ev ziyaretlerinin mesleki uygulamalarda kullanılması yalnızca sosyal çalışma mesleğinin mesleki etkinlikleri ile sınırlı kalmamaktadır. Ev ziyaretleri günümüzde sosyal hizmetler, sağlık ve eğitim hizmetleri alanlarında ve ceza adalet sisteminde kullanılan mesleki tekniklerden birisidir. Bu açıdan ev ziyaretleri konusunda yapılacak çalışmalar ve mesleki uygulamalarda bazı öneriler sunulmuştur. Bu öneriler şu şekilde sıralanmıştır:

- Müracaatçıların yaşadığı evler en temel mahrem alanlarıdır. Ev ziyareti gerçekleştiren profesyoneller müracaatçıların mahremiyetine dikkat ederek ev ziyaretlerini kültüre duyarlı bir şekilde gerçekleştirmelidir.
- Müracaatçılar evlerine ziyaret gerçekleştirmek isteyen kişilerin kim oldukları ya da nereden geldikleri konusunda tedirgin olabilirler ve güven sorunu yaşayabilirler. Bu nedenle ev ziyareti

gerçekleştiren profesyonellerin görev yaptığı kurumları tanıtan kimlik kartları bulundurarak kurumsal kimliği yansıtan kıyafetlerle ev ziyaretlerini gerçekleştirmelidir.

- Müracaatçılar evlerine yapılacak ziyaretlerin amacını ve nedenini bilmelidir. Ev ziyaretleri gerçekleştiren profesyoneller müracaatçılara ev ziyaretlerinin amacı, kapsamı ve içeriğini açık bir şekilde ifade etmelidir. Bu sayede müracaatçının yaşayacağı belirsizlik duygusu ortadan kalkacak ve daha sağlıklı bir iletişim kurulacaktır.
- Kurumlar tarafından sunulan hizmetlerin kapsamı ve hizmet sunulan müracaatçı grupları için ev ziyaretlerinin amacı ve kapsamı belirlenmelidir. Bu sayede ev ziyareti gerçekleştiren profesyonellerin odaklanacağı konular ve edineceği bilgiler belirlenecektir.
- Ev ziyaretleri gerçekleştirilen müracaatçı grupları ve evlerin bulunduğu ortamların çeşitliliği nedeniyle ev ziyaretleri profesyoneller açısından çeşitli riskler barındırabilir. Bu nedenle kurumlar tarafından ev ziyareti gerçekleştirecek profesyonellerin karşılaşacakları güvenlik riskleri belirlenmeli ve güvenliği sağlayacak önlemler alınmalıdır.

Makale Bilgi Formu

Yazar Katkıları: Bu çalışmanın fikir aşaması, kavramsallaştırılması ve araştırma tasarımı, taslak metnin yazımı, bilimsel içerik açısından gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi, nihai versiyonun onaylanması ile çalışmanın tüm sorumluluklarının üstlenilmesi yazara aittir.

Destek Beyanı: Bu çalışmada herhangi bir kurum, kuruluş veya projeden destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar, bu makalenin araştırılması, yazımı veya yayımlanması süreciyle ilgili olarak herhangi bir çıkar çatışmasının bulunmadığını beyan etmektedir.

Etik Beyanı: Bu çalışma kapsamında etik kurul onayı gerektiren herhangi bir uygulama bulunmadığından etik kurul onayı alınmamıştır.

Yapay Zekâ Beyanı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ temelli herhangi bir araç kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale, intihal.net ve turnitin tarafından taranmıştır.

Kaynakça

- Aca, Z. (2023). Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Yararlanabileceği Sosyal Yardımlar: Bu Yardımlara İlişkin Bir Değerlendirme. C. Durmuşkaya (Ed.), Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Seçme Yazılar-VII içinde (s.90-116), Sakarya: Değişim.
- Ahlin, E. M., Antunes, M. J., ve Carbone-Tubman, H. (2013). A review of probation home visits: What do we know? Federal Probation, 77(3), 32-37.
- Allen, S. F. ve Tracy, E. M. (2004). Revitalizing the role of home visiting by school social workers. Children & Schools, 26(4), 197-208. <https://doi.org/10.1093/cs/26.4.197>
- Allen, S. F. ve Tracy, E. M. (2008). Developing student knowledge and skills for home-based social work practice. Journal of Social Work Education, 44(1), 125-143. <https://doi.org/10.5175/JSWE.200600015>
- Arslan Şahbaz, E. E. (2024). Bakım Veren Yapay Bozukluğu (Munchausen By Proxy Sendromu) ve Sosyal Hizmet Müdahalesi. Toplum ve Sosyal Hizmet, 35(1), 153-172. <https://doi.org/10.33417/tsh.1337039>

- Astor, R. A., Behre, W. J., Wallace, J. M. ve Fravil, K. A. (1998). School social workers and school violence: Personal safety, training, and violence programs. *Social Work*, 43(3), 223-232. <https://doi.org/10.1093/sw/43.3.223>
- Balgopal, P. R., Patchner, M. A. ve Henderson, C. H. (2014). Home visits: An effective strategy for engaging the involuntary client. In *Family perspectives in child and youth services* (pp. 65-76). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315059297>
- Başer, D. ve Kırlioğlu, M. (2020). Türkiye'deki Sosyal Yardım Sistemine Yönelik Sosyal Hizmet Uzmanlarının Deneyimleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1486-1513. <https://doi.org/10.33417/tsh.732889>
- Behm, L., Ivanoff, S. D. ve Zidén, L. (2013). Preventive home visits and health-experiences among very old people. *BMC Public Health*, 13(1), 1-10. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-378>
- Behrens, M. I. (1967). Brief home visits by the clinic therapist in the treatment of lower-class patients. *American Journal of Psychiatry*, 124(3), 371-375. <https://doi.org/10.1176/ajp.124.3.371>
- Bilgin, Ö. (2023). Pandemi döneminde sosyal çalışmacıların ev ziyaretleri deneyimleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 34(3), 675-703. <https://doi.org/10.33417/tsh.1148468>
- Boyer, P. ve Boyer, P. S. (1992). *Urban masses and moral order in America, 1820-1920*. Harvard University Press.
- Büber, Ö. ve Taylan, H. H. (2023). Çocuk İhmal ve İstismarında Ebeveynlerin Farkındalık Düzeyleri. *Sosyal Sağlık Dergisi*, 3(1), 89-111.
- Derin, M., Tapan, M. G. ve Kılıç, H. E. (2019). Ruhsal Engelli Tek Ebeveynle (Anne) Yaşayan, İhmal ve İstismar Edilen Bir Kız Çocuğuna Yönelik Sosyal Hizmet Müdahalesi: Olgu Sunumu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(67). <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3775>
- Dorfman, R.A. (2022). *Klinik Sosyal Hizmet: Tanımı, Uygulaması ve Vizyonu*. (A. Tahtacı Çev.; E. Özmete Çev. Ed.). Ankara: Nika Yayınevi.
- Dursun, Y. ve Atamtürk, E. (2023). 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na Yeni Bir Koruyucu Önleyici Tedbir Önerisi: Rekreasyon ve Spor Tedbiri. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi* (21), 172-190. <https://doi.org/10.46218/tshd.1215577>
- Erkoyuncu M. ve Özkan, Y., (2025). Sosyal Hizmet Akademisyenlerinin Aile Mahkemelerindeki Sosyal İnceleme Sürecine İlişkin Deneyimleri. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*.60 (3). 2828-2850 <https://doi.org/10.63556/tisej.2025.1634>
- Ferguson, H. (2008). Liquid social work: Welfare interventions as mobile practices. *British Journal of Social Work*, 38(3), 561-579. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcl367>
- Fleisher, J., Barbosa, W., Sweeney, M.M., Oyler, S.E., Lemen, A.C., Fazl, A., Ko, M., Meisel, T., Friede, N., Dacpano, G., Gilbert, R.B., Rocco, A.D. ve Chodosh, J. (2018). Interdisciplinary home visits for individuals with advanced Parkinson's disease and related disorders. *Journal of the American Geriatrics Society*, 66(6), 1226-1232. <https://doi.org/10.1111/jgs.15337>
- Gitterman, A., Knight, C. ve Germain, C. (2021). *The life model of social work practice: Advances in theory and practice*. Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/gitt18748>
- Güç Çınar, E. ve Kara, H. Z. (2021). SED Yardımı Mı Mahkûm Parası Mı? Eşleri Cezaevinde Olan Roman Kadınlar Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Sosyal Sağlık Dergisi*, 1(1), 45-62.

- Hancock, B. L. ve Pelton, L. H. (1989). Home visits: History and functions. *Social Casework*, 70(1), 21-27.
- Hepbenli, M. (2021). COVID-19 Pandemi Sürecinde Adli Sosyal Hizmet Uygulamalarındaki Sosyal İnceleme Hakkında Bir Derleme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(4), 1509-1522. <https://doi.org/10.33417/tsh.995004>
- Holbrook, T. (1983). Going among them: The evolution of the home visit. *The Journal of Sociology & Social Welfare*, 10, 112. <https://doi.org/10.15453/0191-5096.1575>
- Howard, K. S. ve Brooks-Gunn, J. (2009). The role of home-visiting programs in preventing child abuse and neglect. *The Future of Children*, 119-146. <https://doi.org/10.1353/foc.0.0032>
- Juhila, K., Hall, C. ve Raitakari, S. (2016). Interaction during mental health floating support home visits: managing host-guest and professional-client identities in home-spaces. *Social & Cultural Geography*, 17(1), 101-119. <https://doi.org/10.1080/14649365.2015.1042401>
- Karataş, K., Danış, Z., Çakta, E., Çapar, M., Çiftçi, D.B., Ertas, B. ve Esmer, M. (2006). Özel Sektöre Ait, Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Mesleki Rol, İşlev ve İş Doyumları Üzerine Bir Araştırma. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi* (2), 4-28.
- Karataş, Z. (2013). İntihar Sonucu Ebeveyn Kaybı Yaşayan Çocuğa Yönelik Sosyal Hizmet Müdahalesi: Bir Vaka Sunumu. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 253-268.
- Karataş, Z. (2020). Evlat Edinme Sürecinde Biyolojik Annenin Hak Arama Mücadelesi: Vaka Sunumu. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 1394-1414. <https://doi.org/10.33417/tsh.673940>
- Karataş, Z. ve Mavili, A. (2019). Çocuk Adalet Sisteminde Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Uygulamalarda Karşılaşılan Sorunlar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(45), 1013-1043. <https://doi.org/10.21560/spcd.v19i50781.519076>
- Katz, M. B. (1996). In the shadow of the poorhouse: A social history of welfare in America. Basic Books.
- Kök, H. (2023). Engelli Evde Bakım Hizmetlerinde Karşılaşılabilecek Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(58), 45-62. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.1092868>
- Kuruhalil, İ., Özyazıcı, A. ve Hosseinnezhad, F. (2021). Türkiye’de Covid-19 Pandemisi Döneminde Sosyal Hizmet. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1-18.
- Lubove, R. (1965). The professional altruist: The emergence of social work as a career, 1880-1930. Harvard University Press.
- Mısırlı, G. N. ve Akyüz, İ. (2023). Çocuk Koruma Sistemi Kapsamında Bakım Tedbiri Alma ve Uygulama Sürecinin Nitel Analizi. *Sosyal Sağlık Dergisi*, 3(1), 68-88.
- Norris-Shortle, C. ve Cohen, R. R. (1987). Home Visits Revisited. *Social Casework*, 68(1), 54-58. <https://doi.org/10.1177/104438948706800107>
- Oral, M. ve Tuncay, T. (2012). Ruh Sağlığı Alanında Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rol ve Sorumlulukları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(2), 93-114.
- Pink, S., Ferguson, H. ve Kelly, L. (2022). Digital social work: Conceptualising a hybrid anticipatory practice. *Qualitative Social Work*, 21(2), 413-430. <https://doi.org/10.1177/14733250211003647>

- Raitakari, S. ve Berger, N. P. (2017). Making active citizens in the community in client-worker interaction. In *Responsibilisation at the Margins of Welfare Services* (pp. 114-135). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315681757>
- Reamer, F.G. (2017). *Sosyal Hizmet Etiği ve Değerleri*. (H. Acar, Çev.Ed.). Ankara: Nika Yayınevi.
- Richmond, M. E. (1903). *Friendly visiting among the poor: A Handbook for Charity Workers*. MacMillan.
- Sağlam, Ö. (2016). Cinsel İstismar Mağduru Çocuğa Sosyal Hizmet Yaklaşımı. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi* (7), 22-31.
- Sağlam, Ö. (2024). Gerontoloji ve Psikososyal Müdahale: Olgu Sunumu. *Aydın Sağlık Dergisi*, 10(1), 87-101. https://doi.org/10.17932/IAU.ASD.2015.007/asd_v010i1005
- Saltiel, D. ve Lakey, R. (2020). Analysing invisibility: The decision-making ecology and home visits. *Child & Family Social Work*, 25(1), 37-44. <https://doi.org/10.1111/cfs.12667>
- Stokes, J. ve Schmidt, G. (2012). Child protection decision making: A factorial analysis using case vignettes. *Social Work*, 57(1), 83-90. <https://doi.org/10.1093/sw/swr007>
- Şamar, B. ve Buz, S. (2022). Bağımlılık Rehabilitasyonunda Sosyal Hizmet Uygulamaları: Erenköy BAHAR Modeli. *Bağımlılık Dergisi*. 23(2):221-232. <https://doi.org/10.51982/bagimli.982856>
- Şimşek, M., Aktürk, İ., Dinç, M., Işık, S. ve Ögel, K. (2019). Bir bağımlılık danışma merkezinde uygulanan tedavi programına yönelik etkililik değerlendirmesi: YEDAM örneği. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6, 797-819. <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2019.6.3.0051>
- Taş, A. ve Karataş, K. (2024). Bir Sosyal İnceleme Alanı Olarak “Muhtaçlık” Değerlendirmesinde Karşılaşılan Etik İkilem ve Sorunlar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 35(2), 173-199. <https://doi.org/10.33417/tsh.1328468>
- Wasik, B. H. ve Bryant, D. M. (2001). *Home visiting: Procedures for helping families*. Sage publications.
- Watts, L. ve Hodgson, D. (2019). *Social Justice Theory and Practice For Social Work*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-981-13-3621-8>
- Weiss, H. B. (1993). Home visits: Necessary but not sufficient. *The Future of Children*, 113-128.
- Wilensky, H. L. ve Lebeaux, C. N. (1958). *Industrial society and social welfare: The impact of industrialization on the supply and organization of social welfare services in the United States*. Russell Sage Foundation. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1372890/pdf/amjphnation00324-0108.pdf>
- Winter, K. ve Cree, V. E. (2016). Social work home visits to children and families in the UK: A Foucauldian perspective. *The British Journal of Social Work*, 46(5), 1175-1190. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcv069>
- Zorbaz, O. ve Bilge, F. (2019). Suça Sürüklenen Çocukların Değerlendirilmesinde Ekolojik Sistem Yaklaşımının Kullanımı: Olgu Sunumu. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(44), 793-813. <https://doi.org/10.21560/spcd.v19i49119.506405>